

Referens: dnr M2015/2144/Ee

Remissvar avseende Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen

Föreningen EnergiRådgivarna tackar för förfrågan angående remiss av *Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen*. Vi har många kommunala energi- och klimatrådgivare inom vår förening som i allra högsta grad berörs av rapporten och vi har fått in ett flertal synpunkter på denna remiss.

Här följer våra synpunkter på Energimyndighetens rapport och förslag till åtgärder. Vi finns gärna till hands för ytterligare förtydliganden om så önskas.

Inledning

Energimyndigheten har fått i uppdrag i regleringsbrevet för deras verksamhet 2015 att komma med förslag avseende förändringar för energi- och klimatrådgivningen (EKR) i landets kommuner. Syftet med förändringarna ska vara att öka den samhällsekonomiska effektiviteten. Hänsyn ska också tas till tillämpliga EU-direktiv samt slutsatser från relevanta utvärderingar ska beaktas.

EnergiRådgivarna tycker det är viktigt att Energimyndigheten förtydligar uppdraget för energi- och klimatrådgivningen samt visar en tydlig vision hur man vill att rådgivningen ska utvecklas.

En grundförutsättning som är viktig att ha med i tankarna är att storstadsområden och glesbygd har olika förutsättningar när det gäller rådgivning och det är viktigt att låta varje kommun agera efter de lokala möjligheter och förutsättningar de har.

Övergripande mål inom EKR

Under 2013 påbörjade Energimyndigheten ett arbete för att ta ett helhetsgrepp kring EKR där man ville förstärka de framgångsfaktorer som finns och samtidigt genomföra behövliga förbättringsåtgärder. Under 2014 påbörjade Energimyndigheten en del aktiviteter inom ramen för detta arbete, exempelvis har de stramat upp rapporteringen, inlett metodutveckling och förbättrad uppföljning, förtydligat riktlinjer samt planerat gemensamma insatsprojekt för rådgivning för prioriterade grupper.

Den målbild Energimyndigheten arbetar mot är ökad energieffektivisering och mer förnybar energi genom att rådgivningen har:

- *Rätt målgrupper*
- *Effektivare organisation* med tydligare roller – tydlig rollfördelning mellan Energimyndigheten, regionala energikontor och energi- och klimatrådgivarna.
- *Tydligare krav och förväntan* på energi- och klimatrådgivarna avseende genomförande.
- *Uppföljning* som visar effekten av rådgivningen och att kraven på aktivitet nås.

De förändringar som nu föreslås syftar till att stärka det påbörjade förbättringsarbetet.

Föreslagna förändringar och EnergiRådgivarnas synpunkter

De förändringar som nu föreslås syftar till att stärka det påbörjade förbättringsarbetet. De huvudsakliga förändringarna är:

1. Ändring av bidragsbegrepp

Genomgående ändras ordet "bidrag" till "stöd". Myndigheten ser ett behov att använda samma terminologi som används för liknande insatser där ordet "stöd" även signalerar mer av en förväntad motprestation än ordet "bidrag".

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Detta påverkar inte arbetet nämnvärt, utan är endast ett förtydligande av att kommunerna ska se det som ett stöd i arbetet och få en ökad känsla av att det krävs en motprestation i samband med stödet.

2. Transportområdet tas bort

Enligt Energimyndighetens översyn har det visat sig att transportområdet har varit svårt att hantera för klimat- och energirådgivare. Bredden i uppdraget när även transportfrågor inlemmas har sammantaget visat sig komplex för många rådgivare. De som söker upp energi- och klimatrådgivarna är nästan aldrig ute efter information avseende transporter. Därför föreslår Översynen att transportområdet tas bort från energi- och klimatrådgivarnas arbetsområde.

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Många kommuner gör ett bra arbete när det gäller rådgivning inom transportområdet. Dessutom är transportområdet ett viktigt område att arbeta med för att behålla trovärdighet som energi- och klimatrådgivare. EnergiRådgivarna anser att de kommuner som har möjlighet och kompetens inom området samt ser ett behov av transportrådgivning ska få fortsätta göra det. Vi anser att det ska vara en möjlighet, inte ett tvång.

3. Styrning av målgrupper

Energimyndigheten vill kunna styra vilka målgrupper rådgivningen ska rikta sig mot beroende på aktuella behov. De kommer utse dessa målgrupper inför varje verksamhetsår.

Målgruppsanpassningen ska också ligga till grund för hur mycket stöd kommunerna kan söka. Från 2016 är det möjligt för kommuner med högre ambitionsnivå att söka extra stöd.

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Tidigare har energi- och klimatrådgivarna fått anpassa verksamheten och inrikta arbetet till att innehålla aktiviteter för de berörda målgrupperna inför varje verksamhetsår. I praktiken innebär det

nya förslaget att kommunerna inte har lika stor möjlighet att själva välja vilka målgrupper man vill prioritera, vilket i många kommuner skulle kunna slå fel.

EnergiRådgivarna anser att det är mindre bra att Energimyndigheten ska styra vilka målgrupper man ska arbeta med inom Sveriges alla kommuner. Skälet till det är att lämpliga målgrupper kan variera mellan kommunerna. I praktiken skulle en målgruppsstyrning kunna innebära att vissa kommuner inte skulle ha möjlighet att arbeta med rådgivning om underlaget för den valda målgruppen visar sig vara för liten. Ett alternativ till målgruppsstyrning skulle kunna vara att Energimyndigheten erbjuder temaprojekt som handlar om olika riktade teman, som varje kommun har möjlighet att delta i om det skulle passa bra för deras kommuns verksamhet och behov.

Om förslaget ändå går igenom är det viktigt att information om vilka målgrupper som verksamheten ska inriktas mot kommuniceras i god tid från Energimyndigheten så att kommunerna hinner anpassa verksamheten. Det är också viktigt i denna satsning att vikten av helheten betonas, det vill säga att energieffektivisering oftast handlar om att genomföra åtgärder i paket i en fastighet för att uppnå bäst resultat. I detta sammanhang ser vi att EnergiRådgivarna som organisation kan spela en viktig roll då många av våra medlemmar arbetar just med detta.

EnergiRådgivarna ser positivt på att kommuner med högre ambitionsnivå kan söka extra stöd för att nå en högre målsättning. Det finns till exempel ett stort behov hos bostadsrättsföreningar och företag att få extra stöd från energirådgivare vid upphandling, -produktion -och uppföljning när energieffektiviseringsåtgärder och åtgärder för förnybar energi ska genomföras.

4. Tillkommande stöd i form av regionala utvecklingsledare (RUL).

Verksamheten med de regionala utvecklingsledarna är redan införd, men eftersom Energimyndigheten bedömer att den är viktig för kompetensutvecklingen och metodutvecklingen inom energirådgivningen vill man formalisera funktionen i förordningen.

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Eftersom funktionen redan är införd (januari 2015) innebär det inte något nytt och EnergiRådgivarna har inte någon invändning mot förslaget. Avsikten med de regionala utvecklingsledarna är att de ska ha en coachande roll gentemot de kommunala energi- och klimatrådgivarna och bidra tydligare till metodutvecklingen inom samarbetet.

5. Förutsättningar för stöd

Enligt myndigheten har de mindre kommunerna i landet generellt en något sämre kvalitet i rådgivningen på grund av att de har svårare att bemanna med kompetent personal samt att de är begränsade i hur många som kan nås inom målgruppen. Energimyndigheten vill därför att kommuner med färre än 18 000 invånare ska samordna sin rådgivning med andra kommuner för att få söka stödet.

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Problemet blir att det endast blir de större kommunerna som gynnas av detta, alltså de som oftast redan har möjlighet till mer resurser jämfört med de mindre kommunerna. Det viktigaste borde istället vara att så många kommuner som möjligt kan erbjuda rådgivning till de utvalda målgrupperna och bidra till att uppnå regeringens mål. EnergiRådgivarna håller dessutom inte med om att

rådgivningen håller en sämre kvalitet i en mindre kommun jämfört med större. Vi anser att många mindre kommuner genomför mycket god energirådgivning.

Förslaget innebär att kommuner med mindre än 18 000 invånare inte kommer ges möjlighet att söka stöd för energirådgivning i framtiden. Detta innebär att 158 kommuner av totalt 280 kommuner i Sverige inte kommer att kunna arbeta vidare med dessa viktiga frågor.

Det kommer att bli många svarta hål på den nationella kartan där energifrågor prioriterats bort av Energimyndighetens förslag. I små kommuner är det oftast endast Energirådgivaren som arbetar med energi och klimat frågor då ekonomin oftast redan är ansträngd och kärnverksamheten måste prioriteras i första hand. Förslaget slår hårt mot de kommuner som redan innan har det tufft men ändå vill arbeta för framtiden med dessa viktiga frågor. Det kommer även att bli svårt om en liten kommun skulle behöva söka samarbete med en avsevärt större kommun. Det finns en risk att små kommuner inte kommer att få sina behov tillgodosedda då rådgivaren i en större kommun redan har fullt upp med den egna kommunen. Det är även stor skillnad på hur organisationerna i stora och små kommuner är uppbyggda och hur energiarbetet kan bedrivas.

Att arbeta som ensam rådgivare i fler än 2 kommuner gör att det blir mycket svårt att kunna ge en god service och stort engagemang till medborgare, företag, föreningar och organisationer. Rådgivaren skall även samarbeta med tjänstemän och politiker i kommunerna. Skulle det vara ett samarbete i exempelvis 4 kommuner och rådgivaren skulle vara ensam så kommer det bli svårt att bedriva en verksamhet där rådgivaren arbetar aktivt ute bland företag och medborgare med olika projekt. Om samarbete sker i många kommuner är det viktigt att få **vara mer än en** rådgivare och att det finns ekonomisk möjlighet för det om man vill ha en aktiv rådgivning. Det är även viktigt att rådgivaren finns på plats ute i kommunerna för att vara lokalt förankrad bland medborgare och företag.

Det finns en risk att de små kommunerna väljer att ta bort EKR helt, på grund av att det kommer att bli för komplicerat att arrangera samarbete med andra kommuner. Vi anser att de kommuner som vill samarbeta och har goda förutsättningar för att det ska fungera bra naturligtvis ska ha möjlighet att göra det.

6. Ändrade stödnivåer

Idag söker varje kommun ett bidrag beroende på antal invånare i kommunen och bidragsbeloppen ligger i intervaller från 280 000 kr till 435 000 kr. Konsekvensen är att bidraget varierar mellan 40 öre till 114 kr per invånare, vilket inte är samhällsekonomiskt effektivt. Energimyndigheten vill istället att stödet ska vara mer proportionellt mot de prioriterade målgrupper som arbetet ska riktas till. Enligt uppgift från Energimyndigheten är avsikten inte att ändra målgrupperna alltför mycket utan utgångspunkten ska vara att kommunerna ska kunna arbeta mot de målgrupper de har en bra verksamhet för.

EnergiRådgivarnas synpunkt:

Om det skulle innebära att stödet till kommunerna kommer variera beroende på vilka målgrupper som väljs från år till år kommer det bli svårare att budgetera och planera för den gemensamma verksamheten då stödnivåerna kan bli olika från år till år i kommunerna. Troligtvis kommer variationerna inte bli så stora att det blir en påtaglig effekt, men det är viktigt att påtala vikten av kontinuitet för att energirådgivningen ska uppnå det bästa resultatet i rådgivningen. Det kan bli en

bidragande faktor till att flera kommuner väljer att inte söka eftersom man inte vet hur mycket av en tjänst som kommer att kunna finansieras av stödet.

EnergiRådgivarna anser att stödet bör kopplas till hela programperioden och inte kunna varieras från år till år.

EnergiRådgivarna anser även att stödet ska vara anpassat till vilka målgrupper som prioriteras istället för antal invånare. Har en kommun ett stort underlag i en viss målgrupp som ska prioriteras bör de också få ett högre bidrag.

Övriga Synpunkter

- Energirådgivningen bör i ökad utsträckning än vad som finns möjlighet till idag ge stöd till bostadsrättsföreningar, företag och villaägare i samband med genomförande av åtgärder. Många saknar kunskap om hur energikrav ska formuleras och åtgärder följas upp, vilket i vissa fall leder till att inget görs och i andra fall till att den förväntade energieffektiviseringen uteblir.
- Vi anser att det är viktigt att poängtera att beteendefrågan är oerhört viktig inom rådgivningen. Det är stort fokus på teknisk utrustning och installationer, men energirådgivarna bör prata mer om hur man genom ändrat beteende kan påverka energianvändningen. Här ser vi ett behov både avseende energi i byggnader, - köp och hantering av mat samt ändrat beteende för transporter.
- Ett stort problem är att det är hög personalomsättning inom EKR vilket beror på ett flertal saker. Ett av de viktigaste skälen är att det inte finns så stora karriärmöjligheter för en energi- och klimatrådgivare förutom att sluta inom EKR och ta en annan tjänst. Ett sätt att möjliggöra en karriärutveckling skulle vara att erbjuda rådgivarna utbildning av energideklarationer och OVK. Dessa skulle kunna användas som ett bra verktyg inom rådgivningen. Att kunna använda resultaten från en energideklaration och en OVK kräver kompetens och erfarenhet. Även utbildning inom områdena klimatsmart mat- transporter – och hälsa ser vi som områden där utveckling kan sporra fler att stanna längre i rådgivarrollen. Rådgivarna bör beredas möjlighet genom någon form av certifiering som ett steg i karriären för att driva fram effektivare energianvändning. Energirådgivarna skulle kunna vara delaktiga i framtagningen av en sådan certifiering.
- Det är positivt att EM vill utöka kontrollen av det som utförs för energirådgivningspengarna så att de kommer till nytta där det är tänkt. Det kan dock vara negativt med för stark styrning från Energimyndigheten då det finns en risk att rådgivningens breda arbete förloras. Både på grund av att målgruppsinriktningen blir väldigt styrd och på grund av att EKR inte längre har kombinationstjänster med andra arbetsuppgifter. Positivt vore att istället ha styrning i form av exempelvis regionala projekt, där EKR nationellt eller i regionen under en period gör en gemensam satsning med marknadsföring i alla kommuner med hjälp av Energimyndigheten.

För Energirådgivarna

Birgitta Govén

Ordförande